

Witold BETKIEWICZ

bewit@isppan.waw.pl

Instytut Studiów Politycznych PAN

Agnieszka JASIEWICZ-BETKIEWICZ

ajasiew@is.uw.edu.pl

Uniwersytet Warszawski

WIELKOMIEJSCY RADNI PLATFORMY OBYWATELSKIEJ I PRAWA I SPRAWIEDLIWOŚCI NA ŚCIEŻKACH DO STANOWISK ZAJMOWANYCH W KADENCJI 2006-2010

ABSTRACT

“Civic Platform” and “Law and Justice” urban councilors on their paths to posts in 2006-2010 term

The main aim of the article is to describe career patterns of big city politicians who had been elected from lists of Civic Platform Party and Law and Justice Party, both parties that dominated Polish political scene. The authors try to answer in what way political career, local government career and socio-economic status have affected the post held at the city council by representatives elected from both party lists. The authors formulate four hypotheses which concern the characteristics of the paths toward posts held by both parties' representatives. The results of analysis show that paths towards posts are different and connected to the party. Law and Justice paths, where party career are very important, are more obvious and easier to interpretations. In the case of councilors who had represented Civic Platform relatively significant are local-government careers.

Słowa kluczowe: polityka wielkomiejska, kariera polityczna, kariera samorządowa, partia polityczna

Keywords: urban politics, political career, local-government career, political party

WPROWADZENIE

Celem tekstu jest przedstawienie podobieństw i różnic w przebiegu biografii politycznych polityków wybranych z list Platformy Obywatelskiej oraz Prawa i Sprawiedliwości do rad dwunastu głównych miast Polski. Poniższa analiza jest rozwinięciem i uzupełnieniem naszych wcześniejszych opracowań, w których koncentrowaliśmy się na innych aspektach karier polityków wielkomiejskich¹.

Gdy stawia się pytanie, co sprawia, że ludzie osiągają wysokie stanowiska w polityce, nasuwa się odpowiedź, że decyduje o tym przynależność do zwycięskiego ugrupowania lub koalicji. Obserwacja organów kolegialnych, takich jak rady wielkich miast, nakazuje ją jednak zmodyfikować. Nie wszyscy członkowie zwycięskiego ugrupowania osiągają bowiem stanowiska powyżej szeregowego i nie wszyscy członkowie ugrupowań opozycyjnych do szczebli wyższych nie dochodzą. Partie polityczne mogą się też różnić pod względem kanałów prowadzących do poszczególnych stanowisk; w tym tekście będziemy starali się stwierdzić, czy takie różnice występują oraz jaki jest ich obraz.

Nasze zainteresowanie związkiem przebiegu karier politycznych radnych wielkich miast z ich przynależnością partyjną ma dwie przyczyny. Po pierwsze, przebieg karier przynosi istotne informacje o tym, jak funkcjonuje system polityczny zarówno w samych miastach, jak i na wyższych szczeblach życia politycznego. W analizach prowadzonych na świecie, szczególnie w USA, dostrzeżono, że doświadczenia gromadzone na szczeblach niższych od centralnego (w USA jest to najczęściej szczebel stanowy) mają duże znaczenie dla przebiegu karier politycznych również na szczeblu centralnym. Blisko wiąże się z tym pytania dotyczące kwestii istotnych dla demokracji, zwłaszcza o to, jakimi kapitałami dysponuje elita wchodząca do polityki i awansująca na kolejne szczeble władzy. Innymi słowy, interesują nas kryteria awansu, a szczególnie to, jak dużą rolę odgrywają w nim oficjalne zasoby związane z wcześniejszą biografią, takie jak członkostwo w partiach politycznych, a jak duży udział wypada przypisać innym, nieznanym czynnikom.

Po drugie, ważnym zagadnieniem jest miejsce zajmowane w systemie politycznym danego państwa przez politykę wielkomiejską. Można zakładać, że im większe jest znaczenie partii politycznych na szczeblu miejskim, tym ważniejszy szczebel ten będzie dla przebiegu karier politycznych, a partie będą odgrywać rolę kluczowych aktorów selekcjonujących kandydatów do zajmowania wyższych szczebli polityki. Wielkomiejscy działacze polityczni mogą bowiem traktować poziom samorządowy jako wstępny etap kariery, kapitał doświadczenia zgromadzony w mieście uznając za liczący się zasób.

Przyjęta przez nas strategia badawcza zakłada poszukiwanie związku pomiędzy funkcją w radzie miejskiej, pełnioną w kadencji 2006-2010 przez dla radnych wybranych z list dwóch głównych partii politycznych a wcześniejszą karierą. Odpowiedzi poszukujemy w trzech składowych biografii politycznej: karierze partyjnej, karierze sa-

¹ W. Betkiewicz, A. Jasiewicz-Betkiewicz, *Wielkomiejska elita polityczna: skład i kariery zawodowe*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2012, nr 3; A. Jasiewicz-Betkiewicz, W. Betkiewicz, *Kanały rekrutacji do wielkomiejskiej elity politycznej*, „Studia Polityczne” 2012, nr 30.

morządowej oraz pozycji w strukturze społecznej, w tym karierze zawodowej². Sięgamy tym samym do dwóch z trzech aspektów uwzględnianych w badaniach rekrutacji i karier elity politycznej: społecznego i organizacyjnego. Trzeci, skoncentrowany na motywacjach, głównie psychologicznych, nie będzie przez nas brany pod uwagę³.

Przyjmujemy pozycyjną definicję elity, zgodnie z którą należą do niej ludzie sprawujący wysokie, decyzyjne i kierownicze funkcje, często obsadzone w drodze wyboru w kluczowych organizacjach⁴. W przypadku naszego badania są to radni największych miast Polski.

Wykorzystywane dane pochodzą z przeprowadzonego między wrześniem 2009 r. a czerwcem 2010 r. badania radnych sfinansowanego ze środków na naukę w latach 2009-2011 jako część projektu badawczego finansowanego przez MNiSW RP, grant nr 2531/B/HO3/2009/36. Badanie przeprowadzono za pomocą kwestionariusza ankiety audytoryjnej w dwunastu największych miastach Polski, które zostały zoperacjonalizowane poprzez liczbę mieszkańców – do badania włączono rady miast liczących ponad 300 tys. mieszkańców. To kryterium spełnia jednaście miast, jednak w celu lepszego oddania zróżnicowania terytorialnego Polski do badania włączono także stolicę województwa podkarpackiego. Ostateczna lista badanych miast to: Białystok, Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice, Kraków, Lublin, Łódź, Poznań, Rzeszów, Szczecin, Warszawa i Wrocław. Badaniem objęto 444 radnych, a wypełniony kwestionariusz ankiety otrzymano od 290 osób.

ELITY I PARTIE POLITYCZNE

Tradycyjnie badania poświęcone rekrutacji i karierom polityków na różnych szczeblach władzy należą do kluczowych obszarów zainteresowania analiz politycznych nawiązujących do elityzmu. Elity miejskie od zarania tego typu analiz stały się jednym z głównych obszarów zainteresowania badaczy⁵.

Polityka miejska jest też jednym z istotnych kanałów awansu na kolejne szczeble. Elita miejska staje się więc zapleczem rekrutacyjnym elity szczebla narodowego. Dotyczy to szczególnie sytuacji, gdy elita miejska jest powiązana z partiami politycznymi. Kieruje to uwagę ku pytaniom o specyfikę obu największych partii politycznych i ich cechy charakterystyczne.

² Szczegółowa analiza wspomnianych zasobów zgromadzonych przed wejściem do elity wielkomięjskiej (i powiązań między nimi) była tematem naszego zainteresowania w innym miejscu: A. Jasiewicz-Betkiewicz, W. Betkiewicz, *Kanały rekrutacji...*

³ Por. J. Bartkowski, *Lokalne elity władzy w Polsce w latach 1966-1995. Zmiany składu społeczno-demograficznego na tle przemian opinii publicznej w Polsce w ujęciu porównawczym*, Warszawa 1996, s. 16; J. Wasilewski, *Spoleczne procesy rekrutacji regionalnej elity władzy*, Wrocław 1990, s. 49-50.

⁴ M. Burton, R. Gunther, J. Higley, *Introduction: Elite Transformations and Democratic Regimes*, [w:] *Elites and Democratic Consolidation in Latin America and Southern Europe*, red. J. Higley, R. Gunther, Cambridge–New York 1992.

⁵ F. Hunter, *Community Power Structure. A Study of Decision Makers*, Chapell Hill 1953. Odmienny pogląd zob. R. Dahl, *Who Governs? Democracy and Power in an American City*, New Haven 1961, *Yale Studies in Political Science*.

Relacja elity-społeczeństwo (masy) jest konceptualizowana w modelach reprezentacji politycznej⁶. Szczególne zainteresowanie w tym kontekście budzi rekrutacja elity – czynniki i mechanizmy wpływające na selekcję do organu przedstawicielskiego. Zgodnie ze stworzonym przez Josepha Schumpetera modelem demokracji różne odłamy elity periodycznie zabiegają o głosy elektoratu na „rynku” wyborczym. Ów metaforyczny rynek podlega podobnym ograniczeniom co rynek, na którym dokonywany jest obrót towarami (limitowana i kosztowna informacja, ograniczona liczba dostępnych alternatyw, presja czasu, ograniczona racjonalność nabywcy/wyborcy itd.). W takich niesprzyjających warunkach kluczowa jest rola mechanizmów agregujących informację, na rynku politycznym są nimi partie dysponujące znanymi markami ułatwiającymi wyborcy poruszanie się w gąszczu szczegółów⁷. Z drugiej strony partie polityczne selekcionują, a następnie socjalizują kandydatów, umożliwiają im też awans na kolejne szczeble w hierarchiach politycznych, a w części przypadków przeskoki między poszczególnymi szczeblami. Główny przedmiot naszego zainteresowania dotyczy właśnie tego wymiaru – roli i znaczenia partii w przebiegu karier politycznych.

REKRUTACJA I KARIERA ELITY POLITYCZNEJ JAKO PRZEDMIOT ANALIZ

Przedstawiona w tekście analiza wpisuje się w nurt badań nad procesami rekrutacji i kariery politycznej. Zastosowany przez nas schemat pozwala na osobne ujęcie obu etapów biografii (przed wejściem do rady i po nim), w takim też porządku przedstawimy przegląd kierunków badawczych, silniejszy akcent kładąc na te analizy, które szerzej łączą etap przed wejściem do rady (rekrutację) z karierą w jej ramach, a które wykorzystujemy w części empirycznej.

Badania rekrutacji do elity – zwłaszcza prowadzone przez akademików zza oceanu – skupiają się na trzech aspektach: społecznym, organizacyjnym i indywidualno-psychologicznym⁸. Pierwszy z tych nurtów, badania socjodemograficzne, znajduje się obecnie na marginesie analiz amerykańskich, choć jest ciągle obecny w Europie. Do drugiego, procesualnego nurtu należą m.in. te badania, w których uwaga skoncentrowana jest na udziale partii politycznych. Proces selekcji kandydatów prowadzony przez partie (nierzadko z uwzględnieniem wymiaru społeczno-demograficznego) wpisany w model teoretyczny był przedmiotem szeregu analiz⁹. Do tego wymiaru nawiązywaliśmy w naszych wcześniej-

⁶ H. F. Pitkin, *The Concept of Representation*, Berkeley 1967; A. Dudzińska, *O idei reprezentacji politycznej*, [w:] *Powiatowa elita polityczna. Rekrutacja, struktura, działanie*, red. J. Wasilewski, Warszawa 2006.

⁷ J. A. Schumpeter, *Kapitalizm, socjalizm, demokracja*, przeł. M. Rusiński, Warszawa 1995.

⁸ G. F. Moncrief, *Recruitment and Retention in U.S. Legislatures*, „Legislative Studies Quarterly” 1999, Vol. 24, nr 2, s.175-176.

⁹ Np. J. A. Thurber, *The Impact of Party Recruitment Activity upon Legislative Role Orientations: A Path Analysis*, „Legislative Studies Quarterly” 1976, Vol. 1, nr 4; R. J. Tobin, E. Keynes, *Institutional Differences in the Recruitment Process: A Four-State Study*, „American Journal of Political Science” 1977, Vol. 19, nr 4; M. Holland, *British Political Recruitment: Labour in the Euro-Elections of 1979*,

szych opracowaniach, przedstawiając wybrane wymiary procesu rekrutacji do wielkomięjskiej elity politycznej z uwzględnieniem aspektu społecznego i partyjno-organizacyjnego¹⁰. Początków trzeciego podejścia, nawiązującego do teorii gier, należy upatrywać w reorientacji ku indywidualnemu aktorowi. W latach 60. koncentrowano się na psychologicznym wymiarze dążenia do władzy, a od lat 70. głównym kierunkiem analiz stały się, korzystające z teorii racjonalnego wyboru, badania szans kandydata na wygranie elekcji¹¹.

Obecnie część badaczy z obu stron Atlantyki powraca do dawnych pytań związanych z kandydowaniem i rekrutacją oraz wcześniej wykorzystywanych metod badawczych, np. sondażu. Pojawiają się prace odwołujące się do dynamicznie analizowanej dzięki badaniami panelowym ambicji politycznej¹², studia nad doświadczeniem legislacyjnym z poziomu stanowego jako zasobem kandydata w wyborach do legislatury centralnej¹³ czy też skoncentrowane na szczęblu stanowym¹⁴. W Europie powstało co najmniej kilka prac przekrojowych także wykorzystujących dane sondażowe¹⁵. Porównawczymi analizami objęto również zachowania wewnątrzparlamentarne szczębla centralnego i regionalnego¹⁶.

Kariery parlamentarne stały się w ostatnim czasie jednym z głównymi przedmiotów zainteresowania nauk politycznych, szczególnie amerykańskich *legislative studies*. Objęto nimi nie tylko centralny, lecz także stanowy szczebel władzy. Badania karier łączą się z analizami rekrutacji, doświadczenie ze szczębla stanowego jest bowiem często wstępem do kariery w parlamencie szczębla krajowego (a tym samym etapem procesu rekrutacji na szczebel krajowy). Prowadzone w USA studia skłaniają do wniosku, że doświadczenie ze szczębla niższego niż centralny ułatwia wejście do parlamentu

„British Journal of Political Sciences” 1987, Vol. 17, nr 1, [online] <http://dx.doi.org/10.1017/S0007123400004609>; *Passages to Power. Legislative Recruitment in Advanced Democracies*, red. P. Norris, Cambridge–New York 1997; J. A. Jenkins, M. H. Crespín, J. L. Carson, *Parties as Procedural Coalitions in Congress: An Examination of Differing Career Tracks*, „Legislative Studies Quarterly” 2005, Vol. 30, nr 3, [online] <http://dx.doi.org/10.3162/036298005X201590>.

¹⁰ W. Betkiewicz, A. Jasiewicz-Betkiewicz, *Wielkomięjska elita polityczna...*; A. Jasiewicz-Betkiewicz, W. Betkiewicz, *Kanady rekrutacji...*

¹¹ G. F. Moncrief, *Recruitment and Retention...*, s. 178-181.

¹² Np. R. L. Fox, J. L. Lawless, *Gaining and Losing Interest in Running for Public Office: The Concept of Dynamic Political Ambition*, „The Journal of Politics” 1977, Vol. 73, nr 2, [online] <http://dx.doi.org/10.1017/S0022381611000120>.

¹³ Ch. D. Maestas, L. S. Maisel, W. J. Stone, *National Party Efforts to Recruit State Legislators to Run for the U.S. House*, „Legislative Studies Quarterly” 2005, Vol. 30, nr 2, [online] <http://dx.doi.org/10.3162/036298005X201554>.

¹⁴ J. M. Carey [i in.], *The Effects of Term Limits on State Legislatures: A New Survey of the 50 States*, „Legislative Studies Quarterly” 2006, Vol. 31, nr 1, [online] <http://dx.doi.org/10.3162/036298006X201742>.

¹⁵ Np. H. Best, M. Cotta, *Elite Transformation and Modes of Representation since the Mid-Nineteenth Century: Some Theoretical Considerations*, [w:] *Parliamentary Representatives in Europe 1848-2000. Legislative Recruitment and Careers in Eleven European Countries*, red. ciż, Oxford–New York 2007, *Comparative European Politics*; H. Best, *New Challenges, New Elites? Changes in the Recruitment and Career Patterns of European Representative Elites*, „Comparative Sociology” 2007, Vol. 6, nr 1; W. Wesołowski, K. M. Słomczyński, J. K. Dubrow, *National and European? Polish Political Elite in Comparative Perspective*, Warsaw 2010.

¹⁶ *Radni sejmików wojewódzkich. Role i konteksty*, red. E. Nalewajko, Warszawa 2011.

centralnego¹⁷. Jest to składnik szerszego zjawiska, następuje bowiem przekształcanie się profilu parlamentarzystów ku legislatorom mniej skoncentrowanym na tych aspektach ich roli, które trudniej przekładają się na ich własne kariery (np. duża część prac legislacyjnych), i kierującym środki, którymi dysponują, tam, gdzie będą one efektywnie wspierać ich osobiste kariery (*career-oriented*)¹⁸.

Próba łącznego analizowania obu tych etapów biografii i oceny ich znaczenia nie jest problematyką nową; w dorobku europejskich nauk społecznych można odnaleźć szereg poświęconych jej opracowań, najczęściej skoncentrowanych na elicie parlamentarnej. Niżej przedstawiamy dwie takie prace, które ze względu na wykorzystywanie w nich danych sondażowych i statystycznych technik analitycznych stanowią bezpośredni punkt odniesienia dla naszych analiz empirycznych.

Galen Irwin, Ian Budge i Denis Farlie próbowali powiązać trzy aspekty badań rekrutacji (społeczno-demograficzny, procesualny i motywacyjny/psychologiczny), wskazując równocześnie na konieczność rozdzielenia poszczególnych etapów życiorysu politycznego – rekrutacji, kariery i awansu (ponad parlament). Prowadzi to do hipotezy, zgodnie z którą jest jeden zestaw zmiennych mający (z rosnącą selektywnością) wpływ na wszystkie kolejne etapy biografii od rekrutacji aż do awansu na wysokie szczeble polityki. Przeprowadzone analizy wykazały jednak, że kolejne szczeble są osiąmane za pomocą odmiennych zasobów. Przejście pierwszego progu (rekrutacja) umożliwia wysoka pozycja społeczna. O utrzymaniu się w legislaturze (kariera) decydują dochód i stosunkowo młody wiek. Przekroczenie trzeciego progu (awans ponad parlament) jest warunkowane przez zmienne z katalogu społeczno-demograficznego oraz skłonność do inwestowania we własną karierę (wskaźnik profesjonalizmu). Motywacja, szczególnie wywoływana przez wzory rodzinne, nie odgrywa natomiast większej roli¹⁹.

Gene Frankland stawia natomiast pytanie o to, jaki jest wpływ zasobów preparlamentarnych (w tym cech społeczno-demograficznych) oraz przebiegu kariery parlamentarnej na pozycje osiąmane w parlamencie. Wnioski z tej porównawczej analizy obejmującej konserwatystów i laburzystów w Izbie Gmin oraz CDU/CSU i SPD w Bundestagu wskazują, że: a) poziom wykształcenia ma większy od zawodu wpływ na kariery parlamentarne; b) znaczący jest wpływ stażu parlamentarnego na maksymalny osiągnięty szczebel (apogeum) kariery parlamentarnej; c) kariera partyjna przed wyborem nie wpływa na apogeum kariery parlamentarnej; d) wiek pierwszego wyboru ma duży wpływ na osiągnięty maksymalny szczebel. Przebieg kariery w Izbie okazał się więc najlepszym predyktorem apo-

¹⁷ M. B. Berkman, *Former State Legislators in the U.S. House of Representatives: Institutional and Policy Mastery*, „Legislative Studies Quarterly” 1993, Vol. 18, nr 1.

¹⁸ P. Squire, *Career Opportunities and Membership Stability in Legislatures*, „Legislative Studies Quarterly” 1988, nr 1; P. Squire, *Legislative Professionalization and Membership Diversity in State Legislatures*, „Legislative Studies Quarterly” 1992, Vol. 17, nr 1; N. R. Luttbeg, *Legislative Careers in Six States: Are Some Legislatures More Likely to be Responsive?*, „Legislative Studies Quarterly” 1992, Vol. 17, nr 1; N. D. Woods, M. Baranowski, *Legislative Professionalism and Influence on State Agencies: The Effect of Resources and Careerism*, „Legislative Studies Quarterly” 2006, Vol. 31, nr 4, [online] <http://dx.doi.org/10.3162/036298006X201940>.

¹⁹ G. Irwin, I. Budge, D. Farlie, *Social Background vs. Motivational Determinants of Legislative Careers in the Netherlands*, „Legislative Studies Quarterly” 1979, Vol. 4, nr 3.

geum kariery parlamentarnej, drugim w kolejności jest cecha społeczno-demograficzna, a dopiero trzecim doświadczenie partyjne zdobywane przed wyborem. Przynależność narodowa i partyjna różnicuje polityków w bardzo niewielkim zakresie²⁰.

Nowsze porównawcze analizy karier polityków lokalnych w samorządach europejskich dowodzą, że zasobem niezbędnym, by zostać zrekrutowanym do lokalnej polityki, jest uczestnictwo w sieciach społecznych, a w konsekwencji włączenie do partii politycznych²¹. Partie polityczne nie tylko odgrywają kluczową rolę jako *gate-keepers* dopuszczający do wejścia do rad w większości zbadanych krajów europejskich, lecz są również kanałami łączącymi szczebel lokalny z centralnym. Do wyjątków zalicza się Polska, w której przypadku nie odnotowano też związku między aktywnością w radzie (wskaźnik profesjonalizacji) a poziomem kontroli sprawowanej przez partie polityczne nad rekrutacją²². Podsumowując, na podkreślenie zasługuje fakt, że staż (kariera w parlamencie lub innym organie) jest jednym z głównych kapitałów pozwalających ubiegać się o eksponowane stanowiska, ponieważ dostarcza zasobów politycznych pozwalających na osiągnięcie wyższych szczebli hierarchii²³. W Europie Zachodniej zauważono, że dla każdego z trzech etapów kariery – wejścia do parlamentu, utrzymania się w nim oraz do awansu ponad parlament – istotne są odmienne zasoby, lecz, co warto podkreślić, doświadczenie polityczne/parlamentarne jest najlepszym z wykorzystywanych w tej analizie predyktorów²⁴.

Szczegółowe hipotezy dotyczące wpływu poszczególnych etapów biografii i grup zasobów na szanse osiągnięcia poszczególnych szczebli miejskich hierarchii przedstawiamy w dalszej części tekstu. Zastosujemy podejście zbliżone do przywoływanych Irwina, Budge'a i Farlie²⁵ oraz Franklanda²⁶ i postawimy pytanie o wpływ wcześniejszej biografii na funkcję sprawowaną w kadencji 2006-2010. W analizie uwzględnimy rozłącznie dwa etapy kariery: przed rekrutacją (wejściem do elity) oraz po niej. Zabieg ten pozwoli ocenić wpływ poszczególnych typów zasobów na szczebel osiągnięty w radzie kadencji 2006-2010.

PARTIE POLITYCZNE I WIELKOMIEJSKA ELITA POLITYCZNA

Choć popularność badań polityki miejskiej rośnie, również w Polsce, partie rzadko stanowią (zwłaszcza pozytywnego) ich bohatera. Polityka miejska stawia specyficzne wymagania politykom, podział partyjny (ideowy) odbierany bywa bowiem jako nie-

²⁰ E. G. Frankland, *Parliamentary Career Achievement in Britain and West Germany: A Comparative Analysis*, „Legislative Studies Quarterly” 1977, Vol. 2, nr 2.

²¹ T. Verhelst, E. Kerruche, *Family, Ambition, Locality and Party. A Study of Professionalization in the Activation and Apprenticeships of Local Councillors in Europe*, „Lex Localis. Journal of Local Self-Government” 2012, Vol. 10, nr 1.

²² J. Aars, A. Offerdal, D. Rysavy, *The Careers of European Local Councillors: A Cross-National Comparison*, „Lex Localis. Journal of Local Self-Government” 2012, Vol. 10, nr 1.

²³ *Tamże*; M. B. Berkman, *State Legislators in Congress...*

²⁴ G. Irwin, I. Budge, D. Farlie, *Social Background...*

²⁵ *Tamże*.

²⁶ E. G. Frankland, *Parliamentary Career...*

adekwatny dla tego szczebla. Tym bardziej warto odnotować, że od początku lat 90. ubiegłego wieku systematyczne badania radnych i partii w samorządzie prowadzi Paweł Swianiewicz²⁷.

Koncentracja na obecności i znaczeniu partii politycznych w mieście wymaga spojrzenia z dwóch perspektyw – politologicznej i socjologicznej. Jak pisała w 2000 r. Mirosława Grabowska: *politologiczne badania partii politycznych w niewielkim stopniu uwzględniają ich poziom lokalny, a socjologiczne badania wymiaru lokalność-centralizm [...] rzadko obejmują partie polityczne*²⁸. Ponad dekadę później niewiele jest badań całościowo traktujących problematykę obecności i funkcjonowania partii na poziomie lokalnym, a same partie nadal traktowane są jako element jeśli nie obcy, to co najmniej nie lubiany. Tymczasem, jak trafnie zauważył Jacek Wódz: *właśnie na poziomie lokalnym polityka jest obecna nawet w życiu codziennym*²⁹, a wtóruje mu Paweł Swianiewicz³⁰, wskazujący na tyleż pochopte, co naiwne przekonanie, że lokalny poziom polityki jest, bądź powinien być, bezpartyjny.

Partię w mieście tworzą różni aktorzy – szeregowi działacze, radni, czasem burmistrzowie i prezydenci, ale też parlamentarzyści i europosłowie. Stąd słynne określenie o janusowym obliczu partii na poziomie lokalnym – będących zarówno częścią lokalnego środowiska, jak i elementem partii krajowej. Dla nas w tym miejscu istotne jest pytanie o to, w jaki sposób partie budują swoje kadrowe zasoby w miastach, z jakich środowisk rekrutują swoich działaczy i radnych oraz jakie zasoby i kapitały jednostki są przez nie szczególnie cenione i nagradzane.

Rola struktur lokalnych w aparatach partii politycznych ewoluowała wraz ze zmianami samych partii. Richard Katz i Peter Mair twierdzą, że obecnie coraz większego znaczenia nabiera rządowy i parlamentarny wymiar funkcjonowania partii politycznych, słabnie natomiast rola struktur lokalnych, jak również centrum partii, co wiąże się m.in. z rosnącą rolą subsydiów państwowych na działanie partii³¹.

Otwiera to więc pytania, na ile istotne są struktury lokalne partii politycznych i jak tę istotność definiować. Czy ważne są jako oddolne wsparcie, zaplecze dla lokalnych i regionalnych liderów, czy mają znaczenie jako siły mobilizujące elektorat lokalny bądź pozyskujące nowych zwolenników dla swoich organizacji? I jaka jest rola tego specyficznego grona w ramach partii politycznych, jakim są miejskie elity partyjne, czyli rad-

²⁷ P. Swianiewicz, *Partisan Cleavages in Local Governments in Poland after 1990*, [w:] *Regional Issues in Polish Politics*, red. T. Zarycki, G. Kolankiewicz, London 2003, *SSEES Occasional Papers*, nr 60; tenże, A. Mielczarek, *Parties and Political Culture in Central and Eastern European Local Governments*, [w:] *Faces of Local Democracy. Comparative Papers from Central and Eastern Europe*, red. G. Soós, V. Zentai, Budapest 2005, *LGI Books*.

²⁸ *Korzenie demokracji: partie polityczne w środowisku lokalnym*, red. M. Grabowska, T. Szawiel, Warszawa 2000, s. 22.

²⁹ J. Wódz, *Polityczny charakter demokracji lokalnej*, „Regiony Polski” 2002, nr 1, s. 224.

³⁰ P. Swianiewicz, *Bezpartyjni radni w samorządach gminnych*, „Samorząd Terytorialny” 2010, nr 11.

³¹ R. S. Katz, P. Mair, *The Ascendancy of the Party in Public Office: Party Organizational Change in Twentieth-Century Democracies*, [w:] *Political Parties. Old Concepts and New Challenges*, red. R. Gunther, J. R. Montero, J. J. Linz, Oxford–New York 2002, *Comparative Politics – Oxford University Press*.

ni w największych miastach kraju? Czy – odwołując się do rozróżnienia proponowanego przez Katza i Maira – mamy tu do czynienia z partią w urzędzie, skoro są to wybrani w wyborach przedstawiciele partii mający udział w bezpośrednim rządzeniu miastem, stanowiący zaplecze dla prezydenta bądź – czasami – będący opozycją w stosunku do niego, zdolną blokować jego pomysły i projektu uchwał? A może są przykładem partii w (miejskim) terenie, ważnym aktorem kształtującym i podtrzymującym partyjne lojalności, ale jednak pozbawionym możliwości wpływu na to, co dzieje się w samej partii? I na koniec – jakie umiejętności, zasoby i jakiego typu doświadczenie są przez partie wspierane w procesie rekrutowania i promowania na kolejnych szczeblach przedstawicieli miejskich elit?

Ewa Nalewajko dostrzegła przenoszenie się siły partii z poziomu krajowego na szczebel samorządowy i lokalny. Partie będące „na fali” stają się bardziej widoczne i aktywne w terenie, zarówno ze względu na impet, jakiego nabierają dzięki sukcesowi wyborczemu, jak i ze względu na rosnące zainteresowanie potencjalnych członków. Podobnie pisał Hans Geser, wskazując na ryzyko przyciągania do partii oportunistów skuszonych nadzieją na szybką karierę³². Z punktu widzenia relacji pionowych niezwykle istotna wydaje się umiejętność wyższych szczebli struktury partyjnej do trwałego utrzymywania kontaktów z oddziałami terenowym³³.

Jednym z tematów niedawnego badania struktur organizacyjnych dziewięciu³⁴ partii politycznych³⁵ było określenie relacji poziomych i pionowych w partiach oraz znaczenia przypisywanego strukturom organizacyjnym poszczególnych szczebli, w tym strukturom średniego szczebla. Autorzy przekonują, że w polskich partiach dominuje zhierarchizowana, wertykalna struktura organizacyjna, która oznacza, że awans w ramach partii następuje poprzez przechodzenie przez kolejne szczeble organizacji, bez możliwości przeskakiwania szczebli pośrednich. Wyjątek – interesujący z punktu widzenia naszego projektu – stanowią *ścieżki awansu pozapartyjnego (poza strukturą partii, ale będące wynikiem przynależności do niej)*³⁶. Może się to odnosić do osób, które pozostają członkami partii i jednocześnie odgrywają znaczącą rolę np. jako radni wielkomięjscy czy wojewódzcy. Radni mają więc większą szansę na awans w strukturach partii (wewnątrz organizacji). Równocześnie jednak z badań tych wynika, że działacze struktur średniego szczebla mają niewielkie poczucie wpływu na to, co dzieje się w ich partii.

Niezależnie od oceny obecności partii politycznych w samorządach, dominacja klubów partyjnych w polityce wielkomięjskiej jest faktem. Rady wielkich miast w kadencji 2006-2010 składały się z polityków, którzy uzyskali mandat z list partii politycznych,

³² H. Geser, *The Local Party as an Object of Interdisciplinary Comparative Study: Some Steps toward Theoretical Integration*, [w:] *Local Parties in Political and Organizational Perspective*, red. M. Saiz, H. Geser, Boulder 1999, *Urban Policy Challenges*.

³³ E. Nalewajko, *Powiatowe partie polityczne – trudna adaptacja*, [w:] *Powiatowa elita polityczna...*

³⁴ Były to: LPR, PD, PiS, PO, PSL, Samoobrona, SdPL, SLD oraz UP.

³⁵ K. Sobolewska-Myslik, B. Kosowska-Gąstoł, P. Borowiec, *Struktury organizacyjne polskich partii politycznych*, Kraków 2010.

³⁶ *Tamże*, s. 179.

zwłaszcza z PO i PiS³⁷. Otwiera to pytanie o różnice i podobieństwa ścieżek, którymi ci radni doszli do obecnie piastowanej funkcji. Z wcześniejszych analiz wiadomo, że radni wielkomiejscy pod względem cech społecznych są grupą zajmującą wysokie pozycje w strukturze społecznej³⁸.

Różnice poglądów pomiędzy elektoratami i reprezentantami głównych partii politycznych są stałym przedmiotem analiz³⁹. W przypadku mechanizmów rekrutacji, awansu i przebiegu karier politycznych różnice pojawiać się nie muszą. Ich obecność może jednak świadczyć o tym, że wpisują się one w głębsze podziały społeczne⁴⁰. Mogą wskazywać na odmienne sposoby zarządzania personelem politycznym czy też świadczyć o odmiennej historii organizacyjnej ugrupowań (inaczej przebiegają kariery polityków partii nowych, a inaczej polityków z partii o długich historiach).

Także wspomniane różnice programowe mogą powodować odmienny przebieg karier. Z jednej strony może być to rezultat poszukiwania przez potencjalnych polityków bliskich sobie organizacji, z drugiej strony to organizacje mogą poszukiwać polityków sobie bliskich, których chciałyby widzieć na listach, a potem na stanowiskach w radach miejskich. Problemem dla partii może być dostępność kandydatów – ponieważ formalne członkostwo w partiach w Polsce jest niskie, poszukiwania muszą wykraczać poza bazę członków. Największe partie mogą poszukiwać kandydatów w różnych środowiskach, należy jednak pamiętać, że oba ugrupowania na poziomie lokalnym były sobie przez pewien okres bardzo bliskie (lokalny POPiS w kadencji 2002-2006), choć bazowały na istniejących wcześniej organizacjach silnie rywalizujących między sobą.

Jak pisaliśmy wyżej, w analizach niemało uwagi poświęca się życiu partyjnemu wewnątrz organizacji, niekoniecznie koncentrując się na istotnej roli partii i delegatów partyjnych w samorządowych organach władzy⁴¹. Naszym zdaniem wymiar ten jest jednak kluczowy zarówno dla funkcjonowania partii politycznych w środowiskach lokalnych, jak i w ogóle dla funkcjonowania partii jako dużych organizacji o wieloszczeblowej strukturze.

Obecność przedstawicieli partii politycznych w organach decyzyjnych polityki lokalnej, szczególnie w jednostkach administracyjnych o większej złożoności gospodarczej, społecznej, kulturowej – czyli takich, w których zapadające decyzje dotyczą więk-

³⁷ A. Jasiewicz-Betkiewicz, W. Betkiewicz, *Partie w wielkim mieście – między prezydentem, klubem i regionem*, [w:] *Partie polityczne w Polsce i w Europie. Struktury, funkcje, strategie w zmieniającym się otoczeniu*, red. A. Pacześniak, M. Winclawska, Toruń 2013.

³⁸ Ciż, *Kanały rekrutacji...*

³⁹ R. Markowski, P. Grzelak, *Przestrzenne modele głosowania: teoria w polskich realiach*, „Studia Polityczne” 2011, nr 27; J. Bartkowski, M. Kotnarowski, *Model głosowania przestrzennego a wybory 2007 roku*, „Studia Polityczne” 2011, nr 27.

⁴⁰ S. M. Lipset, S. Rokkan, *Osie podziałów, systemy partyjne oraz afiliacje wyborców*, przeł. O. Wojtasiewicz, [w:] *Władza i społeczeństwo. Antologia tekstów z zakresu socjologii*, red. J. Szczupaczyński, Warszawa 1995; M. Grabowska, *Podział postkomunistyczny. Społeczne podstawy polityki w Polsce po 1989 roku*, Warszawa 2004; M. Cześnik, M. Kotnarowski, *Nowy wymiar politycznego współzawodnictwa: Polska solidarna versus Polska liberalna*, „Studia Polityczne” 2011, nr 27.

⁴¹ *Korzenie demokracji...*; H. Geser, *The Local Party...*

szej skali, przez co obarczone są niepewnością (ryzykiem) – jest szczególnie istotny dla procesu demokratycznego. Jednostki administracyjne tego rodzaju (w warunkach polskich duże miasta oraz województwa) mogą być bowiem ważnym zapleczem rekrutacyjnym przyszłych polityków szczebla centralnego. Szczebel miejski potencjalnie może też odgrywać istotną rolę w programowej polityce partii politycznych, wpływać na kształtowanie jej opinii i kierunków działania wobec kluczowych zagadnień publicznych, a także być miejscem zawierania i testowania koalicji między partiami.

Ustalenie, jakie są różnice i podobieństwa w społecznej i polityczno-organizacyjnej bazie rekrutacji oraz wewnętrznych kanałach prowadzących do obecnie zajmowanych stanowisk polityków należących do głównych partii, będzie istotnym uzupełnieniem wiedzy o partiach politycznych, a także o roli odgrywanej przez partie w samorządach miast.

PRZEBIEG KARIERY WIELKOMIEJSKIEJ ELITY POLITYCZNEJ

Kluczowym pojęciem wykorzystywanym w artykule są kariery samorządowe, które rozumiemy jako sekwencje stanowisk zajmowanych w elicie samorządowej od chwili znalezienia się w niej do momentu przeprowadzonego przez nas badania. Takie rozumienie kariery samorządowej jest analogiczne do postrzegania np. karier zawodowych rozumianych jako [...] *wzory zmian zawodu w trakcie życia, typowe historie zawodowe, a w obrębie konkretnej instytucji – serie hierarchicznie ułożonych zajęć, przez które pracownicy przechodzą w określonej kolejności*⁴².

Rozpocniemy od przedstawienia ogólnego przebiegu karier samorządowych polityków wielkomijskich w zależności od listy wyborczej, a następnie będziemy poszukiwać czynników mających wpływ na to, jakie funkcje w kadencji 2006-2010 sprawowali radni⁴³. Na dalszym etapie oprócz karier samorządowych uwzględnione zostaną kariery partyjne oraz pozycja w strukturze społecznej (zawierająca elementy kariery zawodowej). Przedstawiona niżej analiza obejmuje więc zarówno społeczną bazę rekrutacji wielkomijskiej elity politycznej, jak i kanały osiągania pozycji władczych – operacjonalizowane przez praktykę w organizacjach⁴⁴.

Przegląd przebiegu aktywności samorządowej radnych wielkich miast pokazuje, że przeważająca ich część legitymuje się skromnym doświadczeniem. Wśród radnych PO blisko 80% nie zasiadało w poprzedniej kadencji. Spośród radnych z listy PiS w po-

⁴² J. Bartkowski, *Lokalne elity władzy...*, s. 15.

⁴³ Wykorzystywane w dalszej analizie zmienne zostały dowożone do pełnego składu rad dwunastu miast. W tej procedurze uwzględniono trzy wymiary: miasto, listę, z której nastąpił wybór w 2006 r., i płeć. Poniższy przegląd w wersji bardziej szczegółowej zob. W. Betkiewicz, A. Jasiewicz-Betkiewicz, *Wielkomijska elita polityczna...*

⁴⁴ Ze względu na to, że pełnione funkcje mogą się nakładać (przykładowo, przewodniczący komisji jednocześnie może być przewodniczącym klubu), w analizie uwzględniono funkcję uznaną za wyższą, zgodnie z następującą hierarchią: radny szeregowy, przewodniczący komisji, członek prezydium rady, przewodniczący klubu, przewodniczący rady.

przedniej kadencji nie zasiadało 67%, a wśród pozostałych radnych (z list prezydenckich i list LiD) – ok. 35%.

Ograniczając się do czterech największych list i cofając o jedną tylko kadencję wobec zbadanej (lata 2002-2006), przeprowadzamy uproszczoną analizę awansu (tab. 1). Dwie, nowe wówczas, partie – PO i PiS – najczęściej promowały mniej doświadczonych polityków na średnie i wyższe szczeble, natomiast w przypadku LiD i list prezydenckich znacznie powszechniejsze było osiągnięcie wyższych szczebli w drodze stopniowej kariery wewnątrz samorządu. Skupiamy się na radnych pełniących funkcje w kadencji 2006-2010. W kadencji poprzedzającej zbadaną poza samorządem było 52 z 72 (72%) funkcyjnych radnych PO oraz 42 na 71 (59%) funkcyjnych radnych PiS. Natomiast wśród radnych z list LiD było to 3 na 35 (9%) radnych funkcyjnych, zaś wśród radnych wybranych z list prezydenckich 2 na 20 (10%).

Tabela 1. Radni kadencji 2006-2010 według list wyborczych: funkcje w kadencji 2002-2006 (procentowanie w wierszach)

Funkcja w kadencji 2006-2010		Funkcja w kadencji 2002-2006				Ogółem N
		Nie był radnym	Radny szeregowy	Przewodniczący komisji	Najwyższe funkcje klub/rada/zarząd	
PO	Radny szeregowy	82,7	7,1	6,1	4,1	98
	Przewodniczący komisji	80		15	5	40
	Przewodniczący klubu	85,7	14,3			14
	Prezydium/Przewodniczący Rady	44,4	11,1		44,4	18
	Ogółem N	133	11	12	14	170
PiS	Radny szeregowy	72,6	18,9	5,3	3,2	95
	Przewodniczący komisji	52,4	14,3	26,2	7,1	42
	Przewodniczący klubu	65	25		10	20
	Prezydium/ Przewodniczący Rady	77,8		22,2		9
	Ogółem N	111	29	18	8	166
LiD	Radny szeregowy	50	42,9		7,1	28
	Przewodniczący komisji	25	16,7	16,7	41,7	12
	Przewodniczący klubu		18,2	18,2	63,6	11
	Prezydium/ Przewodniczący Rady				100	2
	Ogółem N	17	16	4	16	53

Funkcja w kadencji 2006-2010		Funkcja w kadencji 2002-2006				Ogółem N
		Nie był radnym	Radny szeregowy	Przewodniczący komisji	Najwyższe funkcje klub/rada/zarząd	
Prezydencka	Radny szeregowy	70	20		10	20
	Przewodniczący komisji	20	40	40		10
	Przewodniczący klubu		100			2
	Prezydium/ Przewodniczący Rady		75		25	8
Ogółem N		16	16	4	4	40

Uwaga: wszystkie liczebności i odsetki w tekście i tabeli odnoszą się do danych ważonych i są różne od empirycznych.

Przyczyn wspomnianych różnic na pierwszym miejscu upatrywać należy w wymianie elity lokalnej w 2006 r. Politycy z list PO i PiS, dominujących po wyborach 2006 r., częściej byli ludźmi nowymi w samorządzie, natomiast radni z list LiD i prezydenckich bardziej doświadczonymi.

Część polityków PO i PiS w bardzo szybkim tempie osiągnęła średni i wysoki szczebel w miejskich hierarchiach, aktualne i ważne jest więc pytanie, co o tym zadecydowało. Przede wszystkim istotne wydaje się ustalenie, jakie znaczenie w karierze politycznej odgrywają dające się opisać zasoby biograficzne nabywane w trakcie aktywności polityka, w jakiej zaś części osiągnięcie funkcji w radzie można przypisać innym, nierzadko niejawnym czynnikom.

Powyższe dane pokazały przyspieszony awans radnych w kadencji 2006-2010. Konieczne jest sięgnięcie po dodatkowe zmienne opisujące nie tylko przebieg karier samorządowych, z uwzględnieniem okresu przed wyborem, lecz także inne wymiary, szczególnie karierę partyjną oraz pozycję społeczno-zawodową, które mogą prowadzić do zajmowania poszczególnych funkcji w kadencji 2006-2010. Grupa radnych, którzy w swojej debiutanckiej kadencji osiągnęli najwyższe szczeble miejskich hierarchii (funkcję przewodniczących klubów, członków prezydiów lub przewodniczących rad), zasługuje na szczególną uwagę.

Zanim przejdziemy do części analitycznej, przedstawiamy nasze oczekiwania odnośnie do charakteru związków między funkcją piastowaną w momencie badania (w kadencji 2006-2010) a wcześniejszą biografią.

STANOWISKO ZAJMOWANE W RADZIE MIEJSKIEJ A DOTYCHCZASOWA KARIERA

Główne pytanie, na które poszukujemy odpowiedzi, dotyczy tego, jaki wpływ na szczebel miejskiej hierarchii samorządowej osiągnięty w kadencji 2006-2010 mają, po pierw-

sze, kariera partyjna, po drugie, wcześniejszy przebieg kariery samorządowej (doświadczenie zgromadzone w organach samorządu i administracji zarówno przed wejściem do samorządu, jak i we wcześniejszych kadencjach) oraz, po trzecie, charakterystyczna dla europejskich analiz pozycja społeczna i zawodowa⁴⁵. We wspomnianych sferach ulokowane powinny być zasoby decydujące o szczeblu osiągniętym w kadencji 2006-2010. W centrum naszego zainteresowania znajdują się odmienności pomiędzy ścieżkami radnych wybranych z list dwóch głównych partii politycznych: PO i PiS.

Jak już pisaliśmy, w światowych badaniach rekrutacji i karier legislatorów różnych szczebli następowały zmiany perspektywy teoretycznej, obszarów budzących szczególne zainteresowanie oraz stosowanych narzędzi analitycznych. Do badania społecznego wymiaru rekrutacji elity władzy wykorzystuje się socjologiczne instrumentarium, zarówno teoretyczny aparat pojęciowy, jak i standaryzowane narzędzia pomiaru wypracowane do studiów nad ruchliwością społeczną. Jednak, jak pisał Jerzy Bartkowski, instrumenty te nie wystarczają w przypadku, mającej stały związek z władzą, elity politycznej. Należy sięgnąć po kategorię uwzględniającą kluczowy wymiar – przebieg aktywności politycznej – w której toku gromadzony jest „kapitał polityczny”, składający się z zasobu wpływu, jakim rozporządza jednostka lub grupa. Wspomniany kapitał może ukształtować się w wyniku procesów formalnych, takich jak członkostwo w partiach i organizacjach politycznych, oraz, szczególnie trudnych do zidentyfikowania, nieformalnych, np. przynależności do kręgów i klik⁴⁶.

Rozwijając sformułowane wcześniej pytania, stawiamy hipotezę dotyczącą różnic pomiędzy obiema partiami politycznymi. Zgodnie z (H1) między partiami nie ma różnic, a politycy z list obu głównych ugrupowań osiągają poszczególne stanowiska podobnymi lub identycznymi ścieżkami.

Dalsze hipotezy odwołują się do wniosków Irwina, Budge’a i Farlie⁴⁷ mówiących o różnych konfiguracjach zasobów sprzyjających osiągnięciu poszczególnych stanowisk w kadencji 2006-2010. Poszczególne zasoby – kariery – działają selektywnie, odnoszą się tylko do wybranych typów funkcji i są różne dla obu partii politycznych. Hipotezy te są także oparte na tym, co wiadomo o organizacyjnej historii obu ugrupowań.

(H2) Radni, którzy piastują funkcje przewodniczących klubów lub zasiadają w prezydiach rad miejskich

Platforma Obywatelska powstawała jako konglomerat różnych środowisk obecnych na miejskich scenach politycznych, ale słabiej aktywnych w polityce partyjnej. Wybrani z list PO powinni mieć za sobą krótkie członkostwo w wielu partiach politycznych po wyborze do organów miejskich, zajmowali jednak niskie pozycje w hierarchiach partii.

⁴⁵ Por. M. Gallagher, *Social Backgrounds and Local Orientations of Members of the Irish Dail*, „Legislative Studies Quarterly” 1985, Vol. 10, nr 3; E. G. Frankland, *Parliamentary Career Achievement...*; G. A. Irwin, *Party, Accountability and the Recruitment of Municipal Councilmen in the Netherlands*, [w:] *Elite Recruitment in Democratic Polities. Comparative Studies across Nations*, red. H. Eulau, M. M. Czudnowski, New York 1976; G. Irwin, I. Budge, D. Farlie, *Social Background...*

⁴⁶ J. Bartkowski, *Kariery działaczy lokalnych. Systemowe mechanizmy selekcji w latach osiemdziesiątych*, Warszawa 1991, s. 92.

⁴⁷ G. Irwin, I. Budge, D. Farlie, *Social Background...*

Przewodniczący klubów PO i jej przedstawiciele w prezydiach powinni mieć duże zasoby samorządowe wynikające z zajmowania stanowisk po wejściu do rady i zajmować wysokie pozycje w strukturze społecznej.

Z kolei radni wybrani z list PiS, którzy osiągnęli podobne funkcje, doszli do nich dzięki długim i bogatym karierom w niewielu partiach politycznych (to hipoteza przeciwna do wniosków Gene'a Franklanda⁴⁸). Niższe niż dla radnych z PO powinny być ich kapitały samorządowe, radni PiS to w dużej części ludzie spoza samorządu. Wysoka pozycja społeczna powinna ułatwiać dochodzenie do tych funkcji.

(H3) Przewodniczący komisji

Wybrani z list PO to politycy mniej doświadczeni niż ich koledzy zajmujący stanowiska funkcyjne w prezydiach rad i w klubach radnych. Powinno ich charakteryzować długie członkostwo w partiach politycznych, a szanse na zajęcie stanowiska przewodniczącego komisji powinna podnosić kariera samorządowa przed wejściem do rad. Pozycja społeczna nie powinna mieć znaczenia dla objęcia tego stanowiska.

Radni z list PiS nie powinni mieć za sobą rozbudowanych karier partyjnych, powinni natomiast legitymować się rozbudowanymi karierami samorządowymi przed wejściem i po wejściu do rady, zwłaszcza wcześniejszym piastowaniem analogicznych funkcji. Zajmowana przez nich pozycja społeczna nie powinna być istotna. Można jedynie oczekiwać pozytywnego wpływu praktyki zawodowej, a w konsekwencji opóźnionego wejścia do polityki lokalnej⁴⁹.

(H4) W przypadku radnych szeregowych

Z naszych wcześniejszych analiz rekrutacji⁵⁰ wynika, że politycy, którzy z list PO napłynęli do rad miejskich w dużej części kanałem „opóźnionej rekrutacji”, nie mieli za sobą poważniejszej kariery ani partyjnej, ani samorządowej. Szeregowi radni PO powinni mieć za sobą krótkie członkostwo w partii politycznej przed wejściem do rady, a ich zasoby samorządowe powinny być niewielkie. Spodziewamy się, że pozycja społeczna tych polityków nie powinna mieć znaczenia lub być niższa.

Partia kierowana przez Jarosława Kaczyńskiego rekrutuje wielu młodych polityków socjalizowanych w strukturach partii. Szeregowi radni PiS powinni krótko być członkami partii politycznych, ich pozycja w hierarchii partyjnej nie powinna mieć znaczenia. Politycy ci nie powinni mieć za sobą kariery samorządowej. Można natomiast spodziewać się u nich wysokiego wykształcenia, pozostałe cechy określające pozycję społeczną powinny być zaś nieistotne.

W analizie, która ma zweryfikować hipotezy, zmienne zależne będą stanowić wskaźniki karier (zasobów) zgromadzonych przez polityków zarówno przed wejściem, jak i po wejściu do wielkomięjskiej elity politycznej. Skoncentrujemy się na trzech rodzajach zasobów: karierze partyjnej (uwzględniającej pozycję i staż członkowski w partii),

⁴⁸ E. G. Frankland (*Parliamentary Career Achievement...*) w stosunku do zachodnioeuropejskich parlamentów nie stwierdził takiej zależności – kariera partyjna przed wejściem do izby nie wpływa na maksymalny szczebel osiągnięty w parlamencie.

⁴⁹ A. Jasiewicz-Betkiewicz, W. Betkiewicz, *Kanały rekrutacji...*

⁵⁰ *Tamże*.

karierze samorządowo-administracyjnej oraz pozycji w strukturze społecznej i karierze zawodowej.

Analiza zostanie przeprowadzona za pomocą regresji logistycznej z dobieraniem listy predyktorów metodą selekcji postępującej (warunkowej). Zastosowanie tej techniki w miejsce prostszej w interpretacji regresji liniowej zostało wymuszone tym, że wykorzystywane zmienne wyjaśniane są dychotomiczne, a część zmiennych wyjaśniających ma rozkłady inne od normalnego – nie spełniają tym samym warunków regresji liniowej. Metoda selekcji postępującej pozostawia w równaniu wyłącznie istotne zmienne wyjaśniające, dzięki czemu obraz wyników analizy jest klarowny.

Za moment wejścia do elity przyjęliśmy pierwszą elekcję do rady miejskiej lub objęcie funkcji prezydenta, wiceprezydenta bądź (przed rokiem 2002) członka zarządu miasta.

Kariera partyjna – to wskaźnik zaangażowania partyjnego członków elity informujący o powiązaniu członkostwa w partii politycznej z funkcją w radzie 2006-2010. Karierę partyjną traktujemy jako główny kapitał pozwalający na obejmowanie poszczególnych funkcji. Zgodnie z hipotetycznym następstwem zdarzeń to partie polityczne odgrywają centralną rolę w karierach polityków wielkomiejskich i im należy poświęcić większość uwagi. Długość członkostwa w partiach przedstawiamy w sposób względny, jako ułamek dorosłego życia polityka⁵¹. Zabieg ten pozwala uwolnić członkostwo w partii od wpływu wieku. W analizie uwzględniono także najwyższe pełnione funkcje partyjne i liczbę partii po wejściu do rad miejskich.

Kariera samorządowa jest drugim typem doświadczenia, który powinien mieć wpływ na sprawowaną funkcję. Z przedstawionego wyżej przeglądu karier samorządowych (tab. 1, 2) wiemy, że wpływ wcześniejszych doświadczeń jest nieco mniejszy, niż można było się spodziewać, nie rezygnujemy jednak z wykorzystania opisujących go zmiennych, dołączając do nich zestaw predyktorów sięgających do okresu przed wejściem do elity. Wśród zmiennych znalazły się m.in. liczba porażek wyborczych przed wejściem do rady miejskiej jako miara politycznej/samorządowej skuteczności (lub jej braku), a z okresu po wejściu do elity wykorzystujemy przebieg kariery samorządowej, poczynwszy od kadencji 1994-1998, przedstawiony z rosnącą szczegółowością.

Pozycja w strukturze społecznej – charakterystyka społeczno-demograficzna i zawodowa – zmienne należące do tej grupy (*social background*) tradycyjnie w badaniach rekrutacji pozwalały wnioskować o otwarciu elity na różne warstwy i grupy społeczne. Pisali o tym m.in. Galen Irwin⁵², Michael Gallagher⁵³, Jacek Wasilewski⁵⁴, Jerzy Bartkowski⁵⁵. W naszym przypadku główny powód wykorzystywania tych zmiennych w analizie jest inny – włączamy je w celu uchwycenia stosunkowo niewielkich różnicowań w samej elicie. Szczególnie istotne jest więc uwzględ-

⁵¹ Por. E. G. Frankland, *Parliamentary Career Achievement...*, s. 143.

⁵² G. A. Irwin, *Party...*

⁵³ M. Gallagher, *Social Backgrounds...*

⁵⁴ J. Wasilewski, *Spoleczne procesy...*

⁵⁵ J. Bartkowski, *Lokalne elity władzy...*

nienie tych wymiarów, które elitę różnicują, takich jak kierunek ukończonych studiów wyższych. Wykorzystujemy również indeks zasiedzenia/zamieszkiwania w mieście – jako wskaźnik związków z miastem – oraz wiek podjęcia pierwszej pracy jako wskaźnik samodzielności życiowej.

Listę i podstawowe statystyki zmiennych po doważeniu do pełnej liczebności list w 2006 r. przedstawia tab. 2.

Tabela 2. Zmienne wyjaśniające

		PO				PiS			
		Min.	Maks.	Śred.	O. std.	Min.	Maks.	Śred.	O. std.
Kariera partyjna	Staż partyjny (część dorosłego życia w partii <u>przed</u> wejściem do rady miejskiej)	0	1	,2448	,29347	0	,86	,2890	,26581
	Najwyższa funkcja partyjna łącznie	0	4	1,93	1,087	0	4	2,18	1,211
	Liczba partii po pierwszym wyborze do samorządu	0	3	1,0342	,59713	0	2	1,1245	,56324
Kariera samorządowa	Wiek pierwszego wyboru do samorządu	22	71	38,66	10,739	21	61	37,28	10,704
	Doświadczenie samorządowe sprzed wyboru do rady miejskiej	0	6	,45	1,238	0	6	,43	1,070
	Porażki wyborcze przed wejściem do rady miejskiej	0	3	,43	,660	0	3	,58	,713
	Kadencja 1898-2002 – był radnym	0	1	,17	,372	0	1	,23	,424
	Kadencja 2002-2006 – radny szeregowy	0	1	,06	,246	0	1	,18	,382
	Kadencja 2002-2006 – przewodniczący komisji	0	1	,07	,260	0	1	,11	,314
	Kadencja 2002-2006 – przewodniczący klubu lub prezydium rady	0	1	,08	,269	0	1	,04	,206

		PO				PiS			
		Min.	Maks.	Śred.	O. std.	Min.	Maks.	Śred.	O. std.
Pozycja społeczna	Część życia spędzona w mieście	,15	1	,8828	,22411	,33	1	,8539	,21832
	Poziom wykształcenia ojca	1	9	5,91	2,343	1	9	4,89	2,501
	Poziom wykształcenia respondenta	2	7	5,87	,792	2	7	5,78	,966
	Obecna pozycja zawodowa	1	9	8,25	1,215	1	9	7,49	2,280
	Wiek podjęcia pierwszej pracy	14	30	23,4088	2,72911	15	29	22,9761	2,80821
	Kierunek studiów: techniczne/przyrodnicze, ścisłe	0	1	,23	,425	0	1	,17	,375
	Kierunek studiów: prawne, administracyjne/ekonomiczne	0	1	,25	,436	0	1	,22	,419
	Kierunek studiów: pozostałe społeczne/humanistyczne	0	1	,30	,459	0	1	,41	,493
N		170				165			

Do prezentacji wyników analizy regresji liniowej wykorzystujemy schemat proponowany przez Philipa Pollocka⁵⁶. Obok konwencjonalnie wykorzystywanego wskaźnika Exp (B), inaczej współczynnika szansy (*odds ratio*), który informuje, jak szansa na osiągnięcie przez zmienną wyjaśnianą wartości „1” zmienia się wraz ze wzrostem zmiennej wyjaśniającej o 1, wykorzystujemy kolejny wskaźnik „procent zmiany szansy” (*percentage change in the odds*), który pozwala interpretować, jakim modyfikacjom podlega zmienna zależna przy zmianie o każdą jednostkę zmiennej niezależnej. Parametr ten jest obliczony według wzoru:

$$\text{Procent zmiany szansy} = [\text{Exp (B)} - 1] * 100$$

Zastosowanie tego sposobu prezentacji wyników znacznie podnosi czytelność analizy regresji logistycznej. W kolejnej części analizować będziemy czynniki decydujące o sprawowaniu poszczególnych funkcji w miejskich parlamentach.

⁵⁶ P. H. Pollock, *An SPSS Companion to Political Analysis*, Washington 2009, s. 202.

Przedstawiona na kolejnych stronach analiza⁵⁷ zmierza do odpowiedzi na postawione wyżej pytania o wpływ zasobów zgromadzonych przed wejściem do wielkomięjskiej elity politycznej i w trakcie kariery na funkcję zajmowaną w kadencji 2006-2010.

KARIERY PROWADZĄCE DO STANOWISK PRZEWODNICZĄCYCH KLUBÓW LUB CZŁONKÓW PREZYDIÓW RAD

Analityczną część opracowania otwieramy wynikami regresji logistycznej określającej szanse osiągnięcia stanowisk przewodniczących klubów lub członków prezydium rad miejskich. Dane przedstawia tab. 3.

Oczekiwaliśmy (hipoteza H2a), że radni wybrani z list Platformy Obywatelskiej, którzy piastują funkcje przewodniczących klubów lub zasiadają w prezydium rad miejskich, powinni mieć za sobą bogate kariery samorządowe w radach miejskich. Ich kariery partyjne powinny składać się z wielu epizodów po wyborze do samorządu. Powinni krótko być członkami partii, pozycje w hierarchiach partyjnych nie powinny być istotne. Wysokie powinny być zajmowane przez nich pozycje w strukturze społecznej.

Dla radnych z list PO jakość dopasowania modelu jest umiarkowanie wysoka (pseudo-R-kwadrat Coxa i Snella wynosi 0,26, zaś Naglekerkego 0,41). Zajmowanie czołowych stanowisk w klubie i prezydium rady jest związane z przynależnością do partii politycznych i – zgodnie z modelem – im większa liczba partii politycznych, do których polityk należał już po wyborze do rady, tym większa szansa osiągnięcia wysokich stanowisk. Taka relacja może wskazywać na federacyjną naturę klubów PO, które powstały jako konglomeraty grupujące reprezentantów różnych środowisk, więc członkostwo w większej liczbie partii oznacza większe doświadczenie polityczne. Przynależność do większej liczby organizacji jest nagradzana, a szansa na objęcie stanowiska w prezydium rady i w klubie wzrasta. Przebieg kariery partyjnej okazał się więc zgodny z hipotezą o tyle, że szansę na objęcie stanowiska w prezydium rady i w klubie zwiększa członkostwo w wielu partiach. Nie potwierdził się krótki czas przynależności do partii.

Decydujące zasoby biograficzne pozwalające na osiągnięcie najwyższych szczebli są jednak związane z przebiegiem kariery samorządowej i z zajmowaną pozycją społeczną. Doświadczenie samorządowe sprzed wyboru do rady, najczęściej pochodzące z rad dzielnic, obniża szansę na kierowanie klubem lub radą. Nie należy wykluczać, że rady dzielnic (poza Warszawą mające słabą pozycję w miejskiej strukturze władzy) traktowane są raczej jako miejsce dla społeczników, a nie poligon doświadczalny dla kadr partyjnych. Partie polityczne zabiegają wprawdzie o kandydatów o takim profilu, nie otwierają im jednak wrót do wyższych funkcji. Z kolei bycie radnym szeregowym poprzedniej kadencji (2002-2006) bardzo wyraźnie podnosi szanse na kierowanie klubem lub udział w prezydium rady. Wydaje się więc, że wobec awansu części polityków ponad szczebel miasta szansę na objęcie funkcji w klubach PO i w prezydium rad

⁵⁷ Na rzecz zastosowania tu modelu analizy z wykorzystaniem regresji, a nie prostszej analizy typologicznej przemawia to, że dzięki regresji możliwa jest ocena wpływu poszczególnych zmiennych wyjaśniających, a nie tylko o ogólnym obrazie, jak byłoby w przypadku analizy typologicznej.

otrzymali politycy zajmujący wcześniej niższe szczeble w hierarchiach miejskich, a także tacy, którzy byli członkami większej liczby partii. Obserwacje te stoją w sprzeczności z postawioną hipotezą, zgodnie z którą związani z PO politycy piastujący funkcje w klubie i w prezydium rady mają bogatą przeszłość w samorządzie, szczególnie w radach miejskich.

Pozycja społeczna również ma istotny wpływ na szanse kierowania klubami i wejścia do prezydium rad, a zarówno wyższy poziom wykształcenia, jak i wyższa pozycja zawodowa zwiększają szansę na osiągnięcie wysokich stanowisk w klubie i radzie. Obserwacje powyższe są zgodne z przypuszczeniami sformułowanymi w hipotezie. Ostatecznie hipoteza (H2a) nie powinna jednak zostać przyjęta – kluczową wagę przykładaliśmy bowiem do bogatej kariery samorządowej, a to nie znalazło potwierdzenia w danych.

Z kolei radni wybrani z list Prawa i Sprawiedliwości, którzy sprawowali podobne funkcje (hipoteza H2b), powinni dochodzić do nich dzięki długim i bogatym karierom w partii politycznej, mając za sobą długi staż i wysokie pozycje w hierarchach jednej partii politycznej. Niskie (niższe niż dla radnych z PO) powinny być ich kapitały samorządowe, natomiast pozycja społeczna (podobnie jak w PO) powinna być wysoka.

Dla radnych wybranych z list PiS model jest nawet mocniejszy niż w przypadku radnych PO, a wpływowi zmiennych wyjaśniających można przypisać co najmniej 36% zmienności zmiennej wyjaśnianej (tab. 3). Zajmowanie wyższej funkcji partyjnej w istotny sposób podnosi szansę objęcia funkcji w klubie lub w radzie. Potwierdza to hipotezę, przeczy jej natomiast to, że długość członkostwa w partii jest nieistotna. Nie jesteśmy jednak w stanie wskazać, czy piastowanie funkcji w radzie lub klubie jest efektem zajmowania wyższych stanowisk w hierarchiach partyjnych, czy też jest to relacja o przeciwnym kierunku – zmienna wyjaśniająca odnosi się do łącznie wszystkich funkcji partyjnych.

Również przebieg kariery samorządowej wpływa na szanse osiągnięcia najwyższych funkcji w klubie i w radzie. Doświadczenie samorządowe z kadencji 1998-2002 podnosi, natomiast zajmowanie szczebla szeregowego w kadencji 2002-2006 szansę obniża (działa więc w przeciwnym kierunku niż w przypadku radnych z list PO). Poczynione obserwacje są z hipotezą sprzeczne – szansa na objęcie funkcji rośnie, gdy kariera samorządowa jest bogatsza.

Częściowo zgodnie ze sformulowanym przez nas przypuszczeniem na szansę objęcia kierowniczych funkcji w klubie lub radzie wpływa także dodatkowo pozycja społeczna, wyrażona przez szczebel zajmowany w hierarchii zawodowej. Łącznie hipotezę należy warunkowo przyjąć, nasze obserwacje w stosunku do radnych z list PiS okazały się zbieżne z wnioskami Gene'a Franklanda⁵⁸ – kariera partyjna przed wejściem do izby nie wpływa na szansę objęcia funkcji w prezydium rady lub w klubie.

W sumie radni wybrani z list PO, którzy w kadencji 2006-2010 zajmowali kierownicze stanowiska w klubie lub radzie, wcześniej nie piastowali czołowych funkcji i byli związani z większą liczbą partii politycznych niż przypadku radnych z list PiS. Wynika

⁵⁸ E. G. Frankland, *Parliamentary Career Achievement...*

to naszym zdaniem z dwóch przyczyn. Radni z list PO mieli większe możliwości awansu czy to na szczeblu miejskim (np. w administracji prezydentów), czy na szczeblach powyżej miejskiego (do sejmiku), a w wyniku wygranych wyborów ogólnokrajowych z 2007 r. na szczebel Sejmu i rządu. Słabsza pozycja PiS na scenie krajowej, regionalnej oraz miejskiej ograniczała jego politykom możliwości awansu. Nie mniej ważny jest jednak, naszym zdaniem, sposób budowy struktur obu ugrupowań. Platforma, jak wynika z danych, ma w większym stopniu cechy ugrupowania federacyjnego skupiającego przedstawicieli różnych stronnictw, nagradzając tym samym bujną przeszłość w organizacjach politycznych. Prawo i Sprawiedliwość natomiast jest bardziej jednolite i nagradza dłuższy staż samorządowy, nie premiuje przyspieszonego awansu – bycie radnym szeregowym w poprzedniej kadencji (2002-2006) jest wręcz przeszkodą do zajmowania wyższych funkcji w radach/klubach. Zasługuje na podkreślenie to, że szansę radnych z list PO zwiększa bycie radnym szeregowym w poprzedniej kadencji. W przypadku radnych z list PiS przeciwnie, bycie radnym bez funkcji w kadencji 2002-2006 znacznie redukuje szansę piastowania funkcji w prezydium rady lub w klubie. Partie dzieli też znaczenie pozycji społecznej, w przypadku PO kierowanie radą lub klubem powiązane jest z wyższą pozycją społeczną (poziom wykształcenia), w PiS ten związek jest słabszy i ograniczony do zajmowanej w chwili badania pozycji zawodowej, można więc mówić o równoczesnym zajmowaniu wysokich pozycji w hierarchiach samorządowych i zawodowych, lecz nie można wskazać zależności przyczynowej między obiema funkcjami.

Tabela 3. Członek prezydium rady lub przewodniczący klubu

Oszacowania modelu	PO				PiS			
	Współczynnik (B)	Istotność	Exp (B)	Procent zmiany szansy	Współczynnik (B)	Istotność	Exp (B)	Procent zmiany szansy
Stała	-30,431				-21,473			
Najwyższa funkcja partyjna łącznie					2,552	0	12,827	1182,7
Liczba partii po pierwszym wyborze do samorządu	1,446	,001	4,247	324,7				
Doświadczenie samorządowe sprzed wyboru do rady miejskiej	-2,326	,013	,098	-90,2				
Kadencja 1998-2002 – był radnym(1)					1,599	,019	4,951	395,1

Oszacowania modelu	PO				PiS			
	Współczynnik (B)	Istotność	Exp (B)	Procent zmiany szansy	Współczynnik (B)	Istotność	Exp (B)	Procent zmiany szansy
Kadencja 2002-2006 – radny szeregowy (1)	3,968	0	52,855	5185,5	-2,637	,004	,072	-92,8
Poziom wykształcenia respondenta	2,538	,001	12,651	1165,1				
Obecna pozycja zawodowo-społ.	1,415	,007	4,115	311,5	1,507	,006	4,512	351,2
Podsumowanie modelu	Wartość	Istotność			Wartość	Istotność		
Chi-kwadrat	50,396	0			74,131	0		
R-kwadrat Coxa i Snella	,257				,362			
R-kwadrat Nagelkerkego	,413				,602			

Kariery poprzedzające osiągnięcie stanowiska przewodniczącego komisji

Kolejna hipoteza dotyczy stanowiska przewodniczącego komisji. W przypadku radnych wybranych z list PO (H3a) przewidywaliśmy, że szanse na objęcie tych funkcji powinno zwiększać długie członkostwo w partii politycznej oraz bogatsza kariera samorządowa przed wejściem do rady, natomiast pozycja społeczna nie powinna wpływać na szansę objęcia tego stanowiska.

Dla radnych wybranych z list Platformy Obywatelskiej model nie jest silny (wartości pseudo-R-kwadrat Coxa i Sella wynoszą 0,13 zaś Nagelkerkego 0,20). Sprawowanie funkcji przewodniczącego komisji w kadencji 2006-2010 nie jest związane z karierą partyjną – co przeczy hipotezie. Doświadczenie samorządowe, zgromadzone przed wyborem do rady miejskiej, najczęściej w radach dzielnic, wyraźnie podnosi szansę na piastowanie tych funkcji. Jeszcze istotniejszym zasobem jest piastowanie analogicznej funkcji w poprzedniej kadencji. Te obserwacje są zgodne z przypuszczeniami zawartymi w postawionej hipotezie. Wydaje się, że w PO szansę na kierowanie komisją mają politycy, którzy już sprawdzili się w działalności merytorycznej. Natomiast, jak wskazywaliśmy wcześniej, funkcje w prezydium rady lub w klubie może objąć ktoś, kto takiego doświadczenia nie ma – w takim przypadku rozstrzygają inne zasoby. Innymi słowy, do zadań konkretnych kierowany jest polityk z doświadczeniem z dzielnicy, a do kierowania radą lub klubem polityk, który (być może) ma mocniejszą pozycję w partii i lepsze relacje z regionalnymi i centralnymi władzami partyjnymi, lecz brak mu formalnego

doświadczenia. Sprawowanie funkcji przewodniczących komisji jest też wyraźnie powiązane ze skutecznością wyborczą – łatwym wchodzeniem do miejskiego parlamentu – każde kolejne niepowodzenie wyborcze wyraźnie zmniejsza szansę na kierowanie komisją.

Również pozycja społeczna zajmowana przez radnych z list PO oraz ich „tutejszość” w znaczący sposób wpływają na szansę kierowania komisjami. Natomiast ukończenie prawa lub ekonomii szansę na kierowanie komisją ograniczają, co może oznaczać, że politycy o cennych zasobach (ukończone prawo lub ekonomia) funkcji przewodniczącego komisji raczej nie piastują, być może zajmując inne funkcje w samorządzie miejskim. Wpływ pozycji społecznej trzeba więc ocenić jako sprzeczny z hipotezą, choć łącznie hipoteza powinna zostać utrzymana.

Dla radnych z list Prawa i Sprawiedliwości przewidywaliśmy, że szanse na objęcie funkcji przewodniczącego komisji (H3b) nie są powiązane z karierą partyjną, lecz wynikają z rozbudowanych karier samorządowych przed wejściem i po wejściu do rady. Przy obejmowaniu tych funkcji decydujące znaczenie powinny mieć zasoby merytoryczne związane z doświadczeniem w samorządzie, zwłaszcza wcześniejsze piastowanie analogicznych funkcji. Zajmowana pozycja społeczna nie powinna być istotna. Można oczekiwać jedynie pozytywnego wpływu pozycji zawodowej, a w konsekwencji opóźnionego wejścia do polityki⁵⁹.

Dla radnych z list PiS szansa objęcia funkcji jest zakotwiczona w zestawie naszych predyktorów nieco słabiej niż u radnych z list PO (pseudo-R-kwadrat Coxa i Snella jest równe 0,11, zaś Naglekerkego 0,16). Zgodnie z naszymi oczekiwaniami na liście zmiennych wyjaśniających nie znalazły się te, które opisują aktywność w partiach politycznych. Tak jak przewidywaliśmy, przebieg kariery samorządowej w radzie miejskiej ma znaczący wpływ na możliwość kierowania komisją – politycy, którzy robili to już wcześniej (kadencja 2002–2006), mają wyraźnie większe szanse na ponowne piastowanie tej funkcji. Przeciwnie do hipotezy szanse na kierowanie komisją nie są powiązane z karierą samorządową sprzed wejścia do rady. Sprzecznie z oczekiwaniami szanse na kierowanie komisją są większe, jeśli polityk ukończył studia społeczne lub humanistyczne. Premiowanie polityków z wykształceniem społeczno-humanistycznym może sugerować szczególne zainteresowanie polityków PiS tymi komisjami rad miejskich, w których wykształcenie humanistyczne jest szczególnie pożądane. Traktując łącznie wyniki naszej analizy, hipotezę należy warunkowo przyjąć.

W sumie różnice pomiędzy politykami wybranymi z obu list są mniejsze, niż można się spodziewać. W obu ugrupowaniach kierowanie komisją to funkcja dla polityków o średnich zasobach pod względem cech społeczno-zawodowych, w dużej części dla tych, którzy podobne funkcje już piastowali. W przypadku radnych z list PO obraz jest nieco bardziej szczegółowy, a na kierowanie komisją liczyć mogli ci, którzy legitymowali się istotnym doświadczeniem samorządowym i szybko zdobyli mandat radnego. Szanse na kierowanie komisją podnosi długotrwały związek z miastem. Może to wskazywać na to, że partia ta skutecznie zabiegała o przyciągnięcie do siebie lokalnych lide-

⁵⁹ Por. A. Jasiewicz-Betkiewicz, W. Betkiewicz, *Wielkomięjska elita polityczna...*

rów. Wśród radnych PiS również nie liczy się czynnik partyjny, przeważają zasoby merytoryczne – kierowanie komisją w poprzedniej kadencji oraz wykształcenie społeczne lub humanistyczne. Różnice dzielące radnych z list obu ugrupowań w analizowanym tu zakresie są względnie niewielkie.

Tabela 4. Przewodniczący komisji

Oszacowania modelu	PO				PiS			
	Współczynnik (B)	Istotność	Exp (B)	Procent zmiany szansy	Współczynnik (B)	Istotność	Exp (B)	Procent zmiany szansy
Stała	-3,490				-1,884			
Doświadczenie samorządowe sprzed wyboru do rady miejskiej	,342	,021	1,407	40,7				
Porażki wyborcze przed wejściem do rady miejskiej	-,686	,044	,504	-49,6				
Kadencja 2002-2006 – przewodniczący komisji (1)	1,453	,026	4,278	327,8	2,400	0	11,026	1002,6
Część życia spędzona w mieście	2,735	,030	15,412	1441,2				
Kierunek studiów: prawne, administracyjne/ekonomiczne (1)	-1,136	,059	,321	-67,9				
Kierunek studiów: pozostałe społeczne/humanistyczne (1)					1,055	,013	2,872	187,2
Podsumowanie modelu	Wartość	Istotność			Wartość	Istotność		
Chi-kwadrat	24,196	0			19,195	0		
R-kwadrat Coxa i Snella	,133				,110			
R-kwadrat Nagelkerkego	,199				,162			

Kariery radnych szeregowych

Zajmowanie stanowiska radnego bez funkcji wybranego z listy Platformy Obywatelskiej (H4a) powinno wiązać się z krótkim członkostwem w partii politycznej przed wejściem do rady. Także zasoby samorządowe powinny być niewielkie, zaś pozycja spo-

leczna niższa. Model okazał się jednak słaby (wartości pseudo-kwadrat nieprzekraczające 0,10), a istotne okazały się tylko dwie zmienne. Pierwsza z nich należy do grupy określającej przebieg karier samorządowych – zasiadanie w radach w kadencji 1998-2002 wyraźnie zmniejsza szansę (ryzyko) bycia radnym bez funkcji w kadencji 2006-2010. Jest to ewidentne potwierdzenie hipotezy. Druga z istotnych zmiennych należy do grupy predyktorów określających pozycję społeczną: im wyższy poziom wykształcenia radnych wybranych z listy PO, tym mniejsze ryzyko, że będą to politycy niepełniący funkcji w radach, również potwierdza przewidywania. Kariera partyjna okazała się natomiast nieistotna, co jest niespreczne z naszymi oczekiwaniami. W sumie hipoteza powinna zostać przyjęta.

W przypadku radnych szeregowych wybranych z list Prawa i Sprawiedliwości (H4b) oczekiwaliśmy, że szansa (ryzyko) bycia radnym bez funkcji rośnie, gdy członkostwo w partiach jest krótsze, a pozycja zajmowana w hierarchii partyjnej nie ma znaczenia. Oczekiwaliśmy też, że kariera samorządowa w radzie zmniejsza ryzyko niezajmowania stanowisk funkcyjnych. Spodziewaliśmy się wysokiego poziomu wykształcenia i nieistotnych pozostałych charakterystyk opisujących pozycję społeczną.

W tym przypadku model był wyraźnie silniejszy niż dla radnych z list PO (pseudo-R-kwadrat Coxa i Snella wyniosło 0,24 a Nagelkereggo 0,32), a uzyskane wartości pozwalają na stwierdzenie, że predyktory włączone do modelu w około jednej czwartej decydują o tym, że ci politycy są radnymi szeregowymi. Zgodnie z hipotezą politycy o dłuższym stażu partyjnym mają mniejsze szanse bycia radnym szeregowym – zależność nie jest silna, zważywszy że staż opisano jako ułamek dorosłego życia, lecz istotna. Polityk, który należy do partii bez przerwy od ukończenia osiemnastu lat, ma o 85% mniejsze szanse na bycie radnym szeregowym niż jego trwale bezpartyjny kolega z listy PiS. Również zgodnie z przewidywaniami przebieg karier samorządowych w istotny sposób wpływa na szansę (ryzyko) bycia radnym szeregowym. Zmienne opisujące karierę w tej sferze układają się w czytelną wiązkę, należą do niej mniejsza skuteczność wyborcza – więcej niepowodzeń przed uzyskaniem mandatu, zasiadanie w radzie w kadencji 1998-2002 oraz sprawowanie funkcji przewodniczącego komisji w radzie poprzedniej kadencji (2002-2006). Również ukończenie studiów na kierunkach społecznych lub humanistycznych ogranicza ryzyko bycia radnym szeregowym – co jest częściowo sprzeczne z hipotezą. W sumie hipoteza powinna zostać warunkowo przyjęta, a o partii kierowanej przez Jarosława Kaczyńskiego można powiedzieć, że rekrutuje polityków, umożliwiając im szybki awans do miejskiego samorządu i socjalizując ich w strukturach partii.

Łączny obraz zasobów, które zwiększają szansę na bycie radnym szeregowym (ograniczają to ryzyko) wśród polityków obu głównych partii politycznych, jest podobny. Dysponowanie liczącymi się zasobami samorządowymi z poprzednich kadencji oraz zajmowanie wyższej pozycji społecznej (wyrażonej wykształceniem) zmniejszają możliwość zatrzymania na szczeblu radnego szeregowego. Dla radnych wybranych z list PO niczego ponad to powiedzieć nie możemy, bo model słabo wiąże zmienną zależną ze zmiennymi wyjaśniającymi. Z naszych wcześniejszych analiz rekrutacji wynika, że politycy, którzy napłynęli do rad miejskich poprzez listy PO, w dużej części wchodzili kanałem „opóźnionej rekrutacji” i nie mieli za sobą poważniejszej kariery ani partyjnej, ani samorządowej. W przypadku radnych wybranych z list PiS model jest wyraźnie bar-

dzie szczegółowy i zniuansowany. Co równie ważne, widoczne jest w nim powiązanie szczebla radnego szeregowego i przebiegu kariery partyjnej, której długość jest przesłanką przeciwko zatrzymaniu się na poziomie radnego szeregowego.

Wydaje się, że te międzypartyjne podobieństwa można wiązać z podobną historią i koalicyjną przeszłością obu ugrupowań. O tym, że nie były to ugrupowania tożsame, świadczą jednak odmienności w modelach kariery i strategiach obu partii, o czym pisała Ewa Nalewajko⁶⁰, a także my⁶¹.

Tabela 5. Radni szeregowi

Oszacowania modelu	PO				PiS			
	Współczynnik	Istotność	Exp (B)	Procent zmiany szansy	Współczynnik	Istotność	Exp (B)	Procent zmiany szansy
Stała	3,853				2,312			
Staż partyjny (część dorosłego życia w partii <u>przed</u> wejściem do rady miejskiej)					-1,901	,013	,149	-85,1
Porażki wyborcze przed wejściem do rady miejskiej					-,684	,013	,505	-49,5
Kadencja 1998-2002 – był radnym (1)	-1,078	,013	,340	-66	-1,654	0	,191	-80,9
Kadencja 2002-2006 –przewodniczący komisji (1)					-2,463	0	,085	-91,5
Poziom wykształcenia respondenta	-,574	,045	,563	-43,7				
Kierunek studiów: pozostałe społeczne/humanistyczne (1)					-,881	,026	,414	-58,6
Podsumowanie modelu	Wartość	Istotność			Wartość	Istotność		
Chi-kwadrat	11,312	,003			45,539	0		
R-kwadrat Coxa i Snella	,065				,241			
R-kwadrat Nagelkerkego	,087				,324			

⁶⁰ E. Nalewajko, *Powiatowe partie polityczne...*

⁶¹ A. Jasiewicz-Betkiewicz, W. Betkiewicz, *Partie w wielkim mieście...*

WNIOSKI

Podsumowując, odnieśliśmy się do pierwszej i kluczowej z postawionych hipotez (H1). Dotyczy ona podobieństw i różnic między partiami w ścieżkach prowadzących do poszczególnych stanowisk. Zgodnie z nią pomiędzy obiema głównymi partiami nie ma różnic, a politycy z list obu ugrupowań osiągają poszczególne stanowiska podobnymi ścieżkami. Hipoteza ta nie może zostać utrzymana, kariery polityków PO i PiS okazały się bowiem różne.

Zastosowany model nie jest doskonały, lecz z przybliżeniem pozwala na wnioskowanie o zasadniczych odmiennościach biograficznych między politykami z list PO i PiS, którzy zajmują poszczególne stanowiska w radach wielkich miast. Warto zauważyć, że obie partie są stosunkowo heterogeniczne ze względu na kanały prowadzące do poszczególnych szczebli. Oznacza to brak wyspecyfikowanych kanałów osiągania poszczególnych typów pozycji – decydujące znaczenie mają zasoby spoza oficjalnego katalogu (sugerują to stosunkowo niskie wartości pseudo-R-kwadrat).

Politycy z list PiS w większym zakresie osiągalni poszczególne szczeble w oparciu o zasoby pochodzące z karier partyjnych. Dla piastowania funkcji w prezydium rady/klubie, a także dla radnych szeregowych kariera partyjna (szczególnie sprzed wejścia do rady) jest ważnym predyktorem. W przypadku radnych z list PO kariery partyjne są mniej ważne, a często nieistotne.

Kariery samorządowe polityków wybranych z list PO okazały się w naszej ocenie mniej znaczące, niż można było przypuszczać. Ich wpływ na szansę objęcia funkcji w prezydium rady/klubie nie jest oczywisty: im bogatsza kariera sprzed wejścia do samorządu, tym niższa szansa. Jednocześnie widoczny jest w PO szybki awans do tych stanowisk dla polityków, którzy w poprzedzającej kadencji zasiadali w tylnych ławach miejskich zgromadzeń. Bogatsza kariera samorządowa zmniejsza szansę objęcia przez radnych PO funkcji w komisji lub pozostania radnym szeregowym.

Kariery samorządowe radnych wybranych z list PiS są łatwiejsze do interpretacji. Szansę sprawowania funkcji w prezydium rady lub w klubie podnosi długie doświadczenie samorządowe, obniża zaś bycie radnym szeregowym we wcześniejszej kadencji. Szansa na kierowanie komisją jest większa, gdy polityk zajmował analogiczne stanowisko we wcześniejszej kadencji. Ryzyko bycia radnym „z tylnych ław” (bez funkcji) maleje wraz z dłuższą karierą w radzie i jest mniejsze dla polityków, którzy odnotowali więcej porażek w wyborach – tu interpretacja nie jest prosta: być może będąc poza radą, zgromadzili kapitał polityczny. Pod względem wpływu pozycji społecznej na szanse osiągania poszczególnych funkcji politycy obu ugrupowań różnili się w nieznacznym stopniu.

Nasza analiza pokazuje również, że miasta są ważnym producentem elity, szczególnie dla ugrupowań odnoszących sukcesy na szczeblu krajowym – tak interpretujemy silny pozytywny wpływ bycia radnym szeregowym na szanse kierowania klubem lub zasiadania w prezydium rady wśród polityków PO. Jak uważamy, piastujący te stanowiska przed badaniem (w kadencji 2002-2006) odpłynęli na wyższe szczeble i otworzyli wrota awansu ówczesnym radnym szeregowym.

Przeprowadzona analiza wskazuje również, że przynależność partyjna nie jest kluczowa dla osiągania poszczególnych funkcji w przypadku radnych z list PO. Partia ta korzysta z kanału miejskiego, nie stawiając na organizacyjne zakorzenienie. Radni PO zajmowali raczej niskie szczeble w hierarchiach we wcześniejszej kadencji i byli związani z większą liczbą partii politycznych, co, jak sądzimy, świadczy o federacyjnym charakterze tych klubów. Inaczej jest w przypadku PiS, gdzie widoczny był wpływ ciągłości organizacyjnej. Ujmowane całościowo, kariery radnych z list PiS zależą od ich aktywności w partiach politycznych oraz w samorządzie, są więc czytelne i zależne od formalnych zasobów. W przypadku karier radnych z list PO nie ma takiej zależności, wydaje się, że większą niż w PiS rolę odgrywa zajmowana przez tych polityków wysoka pozycja społeczna. Względnie mała kontrola partii politycznych nad karierami polityków zasiadających w radach największych polskich miast to potwierdzenie sygnalizowanej wyżej odmienności naszego systemu na tle dużej części krajów europejskich. W przypadku Polski partie mają ograniczony wpływ na rekrutację i karierę polityków samorządowych nawet w największych miastach⁶².

Uważamy też, że znaczące odmienności kryją się wewnątrz partii – różne typy reprezentantów składają się na rozmyte typy partyjne mało odbiegające jeden od drugiego – jednak ze względu na specyfikę populacji (jej empirycznie niewielką liczebność) w oparciu o posiadane przez nas dane nie jest możliwe przeprowadzenie szczegółowych analiz wewnątrz partii.

BIBLIOGRAFIA

- Aars J., Offerdal A., Rysavy D., *The Careers of European Local Councillors: A Cross-National Comparison*, „Lex Localis. Journal of Local Self-Government” 2012, Vol. 10, nr 1.
- Bartkowski J., *Kariery działaczy lokalnych. Systemowe mechanizmy selekcji w latach osiemdziesiątych*, Warszawa 1991.
- Bartkowski J., *Lokalne elity władzy w Polsce w latach 1966-1995. Zmiany składu społeczno-demograficznego na tle przemian opinii publicznej w Polsce w ujęciu porównawczym*, Warszawa 1996.
- Bartkowski J., Kotnarowski M., *Model głosowania przestrzennego a wybory 2007 roku*, „Studia Polityczne” 2011, nr 27.
- Berkman M. B., *Former State Legislators in the U.S. House of Representatives: Institutional and Policy Mastery*, „Legislative Studies Quarterly” 1993, Vol. 18, nr 1.
- Berkman M. B., *State Legislators in Congress: Strategic Politicians, Professional Legislatures, and the Party Nexus*, „American Journal of Political Science” 1994, Vol. 38, nr 4.
- Best H., *New Challenges, New Elites? Changes in the Recruitment and Career Patterns of European Representative Elites*, „Comparative Sociology” 2007, Vol. 6, nr 1.
- Best H., Cotta M., *Elite Transformation and Modes of Representation since the Mid-Nineteenth Century: Some Theoretical Considerations*, [w:] *Parliamentary Representatives in Europe*

⁶² Por. T. Verhelst, E. Kerruche, *Family, Ambition, Locality...*; J. Aars, A. Offerdal, D. Rysavy, *The Careers...*

- 1848-2000. *Legislative Recruitment and Careers in Eleven European Countries*, red. ciż, Oxford–New York 2000, *Comparative European Politics*.
- Betkiewicz W., Jasiewicz-Betkiewicz A., *Wielkomiędzy elita polityczna: skład i kariery zawodowe*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2012, nr 3.
- Burton M., Gunther R., Higley J., *Introduction: Elite Transformations and Democratic Regimes*, [w:] *Elites and Democratic Consolidation in Latin America and Southern Europe*, red. J. Higley, R. Gunther, Cambridge–New York 1992.
- Carey J. M. [i in:], *The Effects of Term Limits on State Legislatures: A New Survey of the 50 States*, „Legislative Studies Quarterly” 2006, Vol. 31, nr 1, [online] <http://dx.doi.org/10.3162/036298006X201742>.
- Cześniak M., Kotnarowski M., *Nowy wymiar politycznego współzawodnictwa: Polska solidarna versus Polska liberalna*, „Studia Polityczne” 2011, nr 27.
- Dahl R., *Who Governs? Democracy and Power in an American City*, New Haven 1961, *Yale Studies in Political Science*.
- Dudzińska A., *O idei reprezentacji politycznej*, [w:] *Powiatowa elita polityczna. Rekrutacja, struktura, działanie*, red. J. Wasilewski, Warszawa 2006.
- Fox R. L., Lawless J. L., *Gaining and Losing Interest in Running for Public Office: The Concept of Dynamic Political Ambition*, „The Journal of Politics” 1977, Vol. 73, nr 2, [online] <http://dx.doi.org/10.1017/S0022381611000120>.
- Frankland E. G., *Parliamentary Career Achievement in Britain and West Germany: A Comparative Analysis*, „Legislative Studies Quarterly” 1977, Vol. 2, nr 2.
- Gallagher M., *Social Backgrounds and Local Orientations of Members of the Irish Dail*, „Legislative Studies Quarterly” 1985, Vol. 10, nr 3.
- Geser H., *The Local Party as an Object of Interdisciplinary Comparative Study: Some Steps toward Theoretical Integration*, [w:] *Local Parties in Political and Organizational Perspective*, red. M. Saiz, H. Geser, Boulder 1999, *Urban Policy Challenges*.
- Grabowska M., *Podział postkomunistyczny. Społeczne podstawy polityki w Polsce po 1989 roku*, Warszawa 2004.
- Holland M., *British Political Recruitment: Labour in the Euro-Elections of 1979*, „British Journal of Political Sciences” 1987, Vol. 17, nr 1, [online] <http://dx.doi.org/10.1017/S0007123400004609>.
- Hunter F., *Community Power Structure. A Study of Decision Makers*, Chapel Hill 1953.
- Irwin G. A., *Party, Accountability and the Recruitment of Municipal Councilmen in the Netherlands*, [w:] *Elite Recruitment in Democratic Polities: Comparative Studies across Nations*, red. H. Eulau, M. M. Czudnowski, New York 1976.
- Irwin G., Budge I., Farlie D., *Social Background vs. Motivational Determinants of Legislative Careers in the Netherlands*, „Legislative Studies Quarterly” 1979, Vol. 4, nr 3.
- Jasiewicz-Betkiewicz A., Betkiewicz W., *Kanale rekrutacji do wielkomiędzy elity politycznej*, „Studia Polityczne” 2012, nr 30.
- Jasiewicz-Betkiewicz A., Betkiewicz W., *Partie w wielkim mieście – między prezydentem, klubem i regionem*, [w:] *Partie polityczne w Polsce i w Europie. Struktury, funkcje, strategie w zmieniającym się otoczeniu*, red. A. Pacześniak, M. Winclawska, Toruń 2013.

- Jenkins J. A., Crespin M. H., Carson J. L., *Parties as Procedural Coalitions in Congress: An Examination of Differing Career Tracks*, „Legislative Studies Quarterly” 2005, Vol. 30, nr 3, [online] <http://dx.doi.org/10.3162/036298005X201590>.
- Katz R. S., Mair P., *The Ascendancy of the Party in Public Office: Party Organizational Change in Twentieth-Century Democracies*, [w:] *Political Parties. Old Concepts and New Challenges*, red. R. Gunther, J. R. Montero, J. J. Linz, Oxford–New York 2002, *Comparative Politics – Oxford University Press*.
- Korzenie demokracji. Partie polityczne w środowisku lokalnym, red. M. Grabowska, T. Szawiel, Warszawa 2000.
- Lipset S. M., Rokkan S., *Osie podziałów, systemy partyjne oraz afiliacje wyborców*, przeł. O. Wojtasiewicz, [w:] *Władza i społeczeństwo. Antologia tekstów z zakresu socjologii*, red. J. Szczupaczyński, Warszawa 1995.
- Luttbeg N. R., *Legislative Careers in Six States: Are Some Legislatures More Likely to be Responsive?*, „Legislative Studies Quarterly” 1992, Vol. 17, nr 1.
- Maestas Ch. D., Maisel L. S., Stone W. J., *National Party Efforts to Recruit State Legislators to Run for the U.S. House*, „Legislative Studies Quarterly” 2005, Vol. 30, nr 2, [online] <http://dx.doi.org/10.3162/036298005X201554>.
- Markowski R., Grzelak P., *Przestrzenne modele głosowania: teoria w polskich realiach*, „Studia Polityczne” 2011, nr 27.
- Moncrief G. F., *Recruitment and Retention in U.S. Legislatures*, „Legislative Studies Quarterly” 1999, Vol. 24, nr 2.
- Nalewajko E., *Powiatowe partie polityczne – trudna adaptacja*, [w:] *Powiatowa elita polityczna. Rekrutacja, struktura, działanie*, red. J. Wasilewski, Warszawa 2006.
- Passages to Power. Legislative Recruitment in Advanced Democracies*, red. P. Norris, Cambridge–New York 1997.
- Pitkin H. F., *The Concept of Representation*, Berkeley 1967.
- Pollock P. H., *An SPSS Companion to Political Analysis*, Washington 2009.
- Radni sejmików wojewódzkich. Role i konteksty*, red. E. Nalewajko, Warszawa 2011.
- Schumpeter J. A., *Kapitalizm, socjalizm, demokracja*, przeł. M. Rusiński, Warszawa 1995.
- Sobolewska-Mysłik K., Kosowska-Gąstoł B., Borowiec P., *Struktury organizacyjne polskich partii politycznych*, Kraków 2010.
- Squire P., *Career Opportunities and Membership Stability in Legislatures*, „Legislative Studies Quarterly” 1988, Vol. 13, nr 1.
- Squire P., *Legislative Professionalization and Membership Diversity in State Legislatures*, „Legislative Studies Quarterly” 1992, Vol. 17, nr 1.
- Swianiewicz P., *Bezpartyjni radni w samorządach gminnych*, „Samorząd Terytorialny” 2010, nr 11.
- Swianiewicz P., *Partisan Cleavages in Local Governments in Poland after 1990*, [w:] *Regional Issues in Polish Politics*, red. T. Zarycki, G. Kolankiewicz, London 2003, *SSEES Occasional Papers*, nr 60.
- Swianiewicz P., Mielczarek A., *Parties and Political Culture in Central and Eastern European Local Governements*, [w:] *Faces of Local Democracy. Comparative Papers from Central and Eastern Europe*, red. G. Soós, V. Zentai, Budapest 2005, *LGI Books*.

- Thurber J. A., *The Impact of Party Recruitment Activity upon Legislative Role Orientations: A Path Analysis*, „Legislative Studies Quarterly” 1976, Vol. 1, nr 4.
- Tobin R. J., Keynes E., *Institutional Differences in the Recruitment Process: A Four-State Study*, „American Journal of Political Science” 1975, Vol. 19, nr 4.
- Verhelst T., Kerruche E., *Family, Ambition, Locality and Party. A Study of Professionalization in the Activation and Apprenticeships of Local Councillors in Europe*, „Lex Localis. Journal of Local Self-Government” 2012, Vol. 10, nr 1.
- Wasilewski J., *Społeczne procesy rekrutacji regionalnej elity władzy*, Wrocław 1990.
- Wesołowski W., Słomczyński K. M., Dubrow J. K., *National and European? Polish Political Elite in Comparative Perspective*, Warsaw 2010.
- Woods N. D., Baranowski M., *Legislative Professionalism and Influence on State Agencies: The Effects of Resources and Careerism*, „Legislative Studies Quarterly” 2006, Vol. 31, nr 4, [online] <http://dx.doi.org/10.3162/036298006X201940>.
- Wódz J., *Polityczny charakter demokracji lokalnej*, „Regiony Polski” 2002, nr 1.

Dr Witold BETKIEWICZ – socjolog polityki, adiunkt w Instytucie Studiów Politycznych PAN. Jego zainteresowania naukowe to polityka na szczeblu lokalnym i regionalnym, elita polityczna na wszystkich szczeblach władzy, administracja publiczna i elita administracyjna. Ostatnio opublikował: *Determinanty składu koalicji w sejmikach wojewódzkich w 2010 roku. Cele programowe czy stanowiska w zarządach?*, [w:] *Radni sejmików wojewódzkich. Role i konteksty*, red. E. Nalewajko, Warszawa 2011; *Kanały rekrutacji do wielkomięjskiej elity politycznej*, „Studia Polityczne” 2012, nr 30 (z Agnieszką Jasiewicz-Betkiewicz); *The Polish Diet since 1989: From Fragmentation to Consolidation*, [w:] *Parliamentary Elites in Central and Eastern Europe. Recruitment and Representation*, red. E. Semenova, M. Edinger, H. Best, New York 2014 (z Jackiem Wasilewskim).

Dr Agnieszka JASIEWICZ-BETKIEWICZ – socjolog, adiunkt w Instytucie Socjologii UW. Jej zainteresowania naukowe obejmują problematykę polityki na szczeblu lokalnym, społeczeństwo obywatelskie, teorię elit politycznych oraz metodologię badań społecznych. Jej ostatnie publikacje to m.in.: *Wielkomięjska elita polityczna: skład i kariery zawodowe*, „Studia Regionalne i Lokalne” 2012, nr 3 (z Witoldem Betkiewiczem); *Społeczny odbiór badań opinii publicznej*, „Opinie i Diagnozy” 2012, nr 23.